

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра економічної теорії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ»

(за вибором студента)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність – 073 «Менеджмент»

Спеціалізація – «Бізнес-адміністрування»

Харків – 2019

Робоча програма навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 16 с.

Розробник

Нечипорук Людмила Володимирівна – професор кафедри економічної теорії, доктор економічних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії

(протокол № 5 від 10 січня 2019 р.)

Дата оновлення – 12 вересня 2019 р.

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни визначає дидактичну структуру й тематичну карту навчальної дисципліни відповідно до навчального плану та робочого навчального плану Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни, обсяг навчання, форми й засоби поточного і підсумкового контролю знань студентів усіх напрямів підготовки освітнього ступеня «Магістр».

Навчальна дисципліна «Ризик-менеджмент» належить до навчальних дисциплін за вибором студента.

Метою навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» є опанування студентами теоретичних основ ризик-менеджменту, формування основних умінь і навичок практичного застосування компетентностей задля оцінки ризику в умовах ринкових відносин та прийняття ефективних управлінських рішень у ситуаціях невизначеності та ризику.

Основні завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо змісту ризик-менеджменту;
- вивчення основ теорії ризику та практичного її використання у великих економічних системах в умовах невизначеності та ризику;
- знання алгоритму ризик-менеджменту;
- оволодіння науковими підходами, практичними методами та прийомами ризик-менеджменту;
- одержання знань із головних питань теорії прийняття рішень з урахуванням економічного ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності суб'єктів управління;
- оволодіння знаннями методів оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом підприємницької діяльності та визначити шляхи його зниження;
- оволодіння практичними методами ризик-менеджменту;

- усвідомлення необхідності ризик-менеджменту для реалізації корпоративної стратегії фірми;
- вивчення основ прийняття ефективних управлінських рішень у ситуаціях невизначеності та ризику.

При вивченні навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» у студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності: знання концептуальних інноваційних основ ризик-менеджменту; знання інноваційної парадигми ризик-менеджменту; вміння кількісно оцінювати ризик за допомогою різних методів; здатність до аналізу ризикових ситуацій; знання спеціальних принципів ризик-менеджменту; знання чинників, що впливають на ефективність ризик-менеджменту; знання національних та міжнародних стандартів ризик-менеджменту; вміння визначати умови профілактики виникнення ризиків шляхом прогнозування ризиків та їх своєчасної нейтралізації; здатність до аналізу чинники впливу на мінімізацію шкоди, заподіяної ризиками; вміння визначати чинники ризику й етапи життєвого циклу підприємства, на яких він може виникнути; вміння аналізувати об'єкт і суб'єкт ризик-менеджменту; знання інноваційної системи управління ризиками бізнес-організацій; здатність до організації інноваційної системи управління ризиками бізнесу; здатність до визначення основних складових функціональної структури ризик-менеджменту бізнес-організацій; знання змісту, завдань та інноваційних форм аутсорсингу управління ризиками бізнес-організацій; вміння аналізувати фінансові ризики бізнес-організацій; знання джерел фінансових ресурсів та фінансових результатів діяльності бізнес-організацій; здатність до розроблення та впровадження умов передачі ризиків на страхування; вміння аналізувати показники ефективності страхового захисту персоналу, майна та відповідальності бізнес-організацій; знання умов максимізації додаткового прибутку, одержуваного в результаті управління ризиками, шляхом раціонального використання ситуацій ризику; знання принципів та умов соціального страхування.

		консультації		рські заняття	(групо ві/інди відуал ьні)	занять	підсум кового контро лю
1.	березень 2019 р.	<i>Оглядова лекція</i>	4				
2.	березень 2019 р.	Тема 1. Ризик та його види. Тема 2. Ризик-менеджмент: поняття, принципи, методи та міжнародні стандарти. Тема 5. Страхування ризику. Практичне заняття		6			залік

3. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

3.1. Викладання навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» здійснюється відповідно до принципів дидактики, а саме:

- використання компетентнісного підходу в навчанні.
- орієнтація на результати навчання.
- модуляризація навчання.
- використання трансферно-накопичувальної системи кредитів.
- застосування лінійної системи побудови навчальної програми дисципліни.
- принцип єдності теоретичної і практичної підготовки студентів.
- принцип професійної спрямованості.
- принцип єдності наукової і навчальної діяльності викладачів кафедри.
- принцип науковості.
- принцип доступності.
- принцип систематичності.
- принцип виховання.
- принцип індивідуалізації.
- принцип наочності.
- принцип свідомості і активності.

- академічна свобода учасників освітнього процесу.
- мотиваційне забезпечення освітньої діяльності.
- принцип партнерства.
- демократизація і гуманізація педагогічного процесу.

3.2. У навчальному процесі використовуються такі інноваційні технології:

- проблемного навчання.
- контекстного навчання.
- інтерактивного навчання.
- студентоцентристського навчання.
- мультимедійні технології.
- мережеві технології.

3.3. У навчальному процесі застосовуються інтерактивні методи навчання: евристична бесіда, дискусія, мікрофон, коло ідей, кейс-метод, рольові/ділові ігри, круглий стіл, прес-конференція, мозковий штурм.

4. МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Для оцінювання навчальних досягнень студентів використовуються такі методи:

- методи усного контролю: усне опитування (фронтальне та індивідуальне), диспут, моделювання та аналіз ситуаційних завдань, підготовка усних доповідей, колоквиум;
- методи письмового контролю: розв'язання тестових завдань, задач, підготовка есе, рефератів;
- інноваційні методи: ділові ігри, кейси, мозковий штурм.

Також використовується метод самоконтролю: самооцінка студента за питаннями для самоконтролю.

5. ШКАЛА ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	незараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

6. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нечипорук Л. В. «Ризик-менеджмент»: конспект лекцій для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 073 «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету для студентів заочної форми навчання. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2018.

Плани практичних занять з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 073 «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету для студентів денної форми навчання. / уклад. Л. В. Нечипорук. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 43 с.

Плани практичних занять з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 073 «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету для студентів заочної форми навчання. / уклад. Л. В. Нечипорук. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 38 с.

Програма навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 073 «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету. / розроб. Л. В. Нечипорук. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 41 с.

Силабус навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 073 «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету. / розроб. Л. В. Нечипорук. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 19 с.

Тести для заміру залишкових знань з навчальної дисципліни з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 073 «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування» фінансово-правового факультету для студентів заочної форми навчання. / уклад. Л. В. Нечипорук. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2018.

7. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

Підручники

Викладачів кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого:
Основи економічної теорії: підручник / за заг. ред. Л. С. Шевченко.
Харків: Право, 2010. 448 с.

Інших авторів:

Фінансовий менеджмент: підручник. / Т. А. Говорушко, Н. І. Климаш, К. В. Багацька; за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2014. 344 с.

Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент: підручник. Київ: Каравела, 2015. 464 с.

Навчальні посібники

Викладачів кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого:

Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. Ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 208 с.
URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2011/0019.pdf (дата звернення: 05.09.2019).

Економічна теорія: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2016. 268 с.

Менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2013. 136 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2013/Menedgmet_2013.pdf (дата звернення: 05.09.2019).

Міжнародна економіка: навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Макухи. Харків: Право, 2012. 192 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Posib_Mignar_ekonomi_ka_2012.pdf (дата звернення: 05.09.2019).

Нематеріальна економіка та управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. 2013. № 3. С. 217-349. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/11014?mode=full> (дата звернення: 05.09.2019).

Шевченко Л. С. Конкурентное управление: учеб. пособие. Харьков: Эспада, 2004. 520 с.

Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 155 с.

Інших авторів:

Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посібник. Київ, 2006. 312 с.

Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доповн. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. 406 с.

Лук'янова В. В. Економічний ризик: навчальний посібник / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 462 с.

Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб. / за заг. ред. Л. І. Донець. Київ: ЦУЛ, 2012. 472 с.

Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві: навч. посіб. Харків, 2015. 220 с.

Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Бутка М. П. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.

Додаткова література

Монографії

Викладачів кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого:

Марченко О. С. Консалтингові ресурси національних інноваційних систем. Економіко-теоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2008. 280 с.

URL:
http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFII_2009/MARCHENKO_2008.pdf (дата звернення: 05.09.2019).

Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу: монографія / за ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2014. 404 с.

URL:
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12375/1/Shevchenko_2014.pdf (дата звернення: 05.09.2019).

Нечипорук Л.В. Інституціональні зміни та їх вплив на діяльність суб'єкта господарювання / Фінансова поведінка суб'єктів господарювання в

умовах кризових явищ і ризиків : колективна монографія. Харків, 2018. С. 82-95.

Шевченко Л. С. Економічний механізм становлення інноваційного суспільства в Україні. *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні*: моногр. / кол. авт.: Г. П. Клімова, С. М. Іванов, Л. С. Шевченко та ін.; за ред. Ю. Є Атаманової, Г. П. Клімової. Харків: Право, 2015. Розділ 2. С. 103-160.

Інших авторів:

Вітлінський В. В., Маханець Л. Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності. Київ: КНЕУ, 2008. 432 с.

Керцнер Г. Стратегическое управление в компании. Модель зрелого управління проектами. Київ: ДМК, 2014. 320 с.

Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія. Хмельницький, 2007. 312 с.

Томас Л. Бартон. Риск-менеджмент. Практика ведущих компаний : пер с англ. / Томас Л. Бартон, Уильям Г. Шенкир, Пол Л. Уокер. М., 2008. 208 с.

Эванс В. Ключевые стратегические инструменты. 88 инструментов, которые должен знать каждый менеджер. Москва: Бином. Лаборатория знаний, 2015. 456 с.

Статті

Викладачів кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого:

Нечипорук Л. В. Попит, пропозиція та рівновага на ринку страхових послуг. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Випуск № 5. С. 911-916.

Нечипорук Л. В. Теорія та практика медичного страхування в Україні. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Випуск № 6. С. 751 – 755.

Нечипорук Л. В. Фінансова інклюзія в контексті страхових послуг. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 411-417. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i26.143994> (дата звернення:

05.09.2019).

Нечипорук Л. В. Теоретичні аспекти дослідження потреб споживачів страхових послуг. *Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. 2014. Вип. 2 (17). С. 127-137.

Нечипорук Л. В., Доброрез О. Г. Страхування та його роль у процесі управління кредитним ризиком. *Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. 2014. Вип. 1 (16). С. 34-41.

Нечипорук Л. В., Лордкипанидзе Л. Особенности формирования страхового рынка в контексте создания правовой экономики (на примере Украины и Грузии). *Економічна теорія та право*. 2016. Вип. 1 (24). С. 56-66.

Овсієнко О. В. Комплаєнс у бізнес-адмініструванні та його роль у створенні ефективних норм господарської поведінки. *Економічний простір*. 2018. № 134. С. 173–185. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecpros_2018_134_16.pdf. (дата звернення: 05.09.2019).

Овсієнко О. В. Правова економіка та її роль у формуванні ефективних норм господарської поведінки. *Економічний простір*. 2017. № 122. С. 18–27. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ecpros_2017_122_4 (дата звернення: 05.09.2019).

Шевченко Л. С. Інноваційний вектор соціально-економічного розвитку України: виклики і загрози. *Економіка і регіон*. 2015. № 5. С. 10-14.

Шевченко Л. С. Інноваційні моделі соціально-економічного розвитку: Україна на тлі світових процесів. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2 (21). С. 9-20.

Інших авторів:

Гончаров В. М., Рахметулїна Ж. Б. Розробка ефективних механізмів

управління ризиками в підприємницькій діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 5. С. 76-81.

Дурицька Г. В. Сучасні підходи до ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів. *Регіональна економіка*. 2012. № 2. С. 129-138.

Кашуба В. М. Риск-менеджмент как система управления финансовыми рисками компании. *ЭТАП: экономическая теория, анализ, практика*. 2012. № 2. С. 68-83.

Клименко С. М. Особливості управління ризиками розвитку підприємства. *Стратегія економічного розвитку України*. 2013. № 32. С. 24-29.

Кочетков В. М., Сирочук Н. А. Методичні підходи до аналізу і оцінки економічного ризику підприємства. *Економіка: проблеми теорії і практики: Збірник наук. праць*. 2010. Т. 8. Вип. 264. С. 2202 – 2210.

Панченко Є. Нова міжнародна поведінкова парадигма та її залучення для підвищення ефективності ризик-менеджменту в Україні. *Економіка України*. 2010. № 7. С. 22-36.

Посохов І. М. Дослідження факторів ризиків корпорацій. *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 207-211.

Стрельбіцька Н. Уніфікований міжнародний стандарт ризик-менеджменту як відповідь на виклики глобалізації. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2011. Вип. 2 (5). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11snynvh.pdf> (дата звернення: 01.03.2018).

Щербак В. Г., Щербак О. В. Формування інтегрованої системи ризик-менеджменту транснаціональними корпораціями. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 7-8. С. 3-6.

Інтернет-ресурси:

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень.
URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 05.09.2019).

Офіційний сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua> (дата звернення: 05.09.2019).

Journal website «Journal of Economic Theory». URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory> (дата звернення: 05.09.2019).